

22. Adalet Ağaoğlu'nun *Dar Zamanlar* nehir anlatısının dişil kimlik temsili bağlamında yenidenyazımı: Erendiz Atasü romanı *Bir Başka Düşün Gecesi*¹

Gizem KUNDURACI²

APA: Kunduracı, G. (2024). Adalet Ağaoğlu'nun *Dar Zamanlar* nehir anlatısının dişil kimlik temsili bağlamında yenidenyazımı: Erendiz Atasü romanı *Bir Başka Düşün Gecesi*. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (38), 374-389. DOI: 10.29000/rumelide.1439648.

Öz

Yenidenyazım, belirli bir alt metinle ana metin arasında ana metinsellik olgusu temelinde gerçekleşen söyleşim biçimidir. Ana metin, alt metnin yanı sıra başka metinleri ya da anlatıları içerebilmekle birlikte genellikle alt metinden üretilmiş bir nihai biçim durumundadır. Ana metinle konu, izlek, örüntü, figürasyon gibi bakımlardan yeniden işlenen alt metin, genellikle öykünme, yansılama, alaycı-gülünç dönüştürüm gibi türev ilişkileri ekseninde yeniden yazılmaktadır. Adalet Ağaoğlu romanları *Ölmeye Yatmak* (1973), *Bir Düşün Gecesi* (1979) ve *Hayır...*'in (1987) bir arada yayımından meydana gelen *Dar Zamanlar* üçlemesi (1994), ortak karakterler etrafında şekillenen kurmaca-tarihi nitelikli bir nehir anlatıdır. Anlatının başkarakteri ve onun kurmaca tecrübesini destekleyen diğer karakterler kimlik, kendilik bağlamlarında modern Türk edebiyatı tarihi içerisinde motif hâline gelmiş özgün figürlerdir. Başta başkarakter Aysel Dereli olmak üzere, anlatıda temsil edilen figürasyonla yerleşik toplumsal cinsiyet kategorilerinin sorgulanması, *Dar Zamanlar*'ı feminist nitelikli metinler arasında kaynak metin konumuna yerleştirmektedir. Feminist yazar ve eleştirmen Erendiz Atasü, *Bir Başka Düşün Gecesi* (2021) adlı romanıyla *Bir Düşün Gecesi*'ni (1979) alıntı, anıştırma gibi yöntemlerle gönderge metin hâline getirirken bir nehir roman olarak *Dar Zamanlar*'ı yenidenyazım yöntemiyle ana metinsellik eksenli söyleşime dâhil etmektedir. Kadın kimliğini ve kadın karakterleri birer motif hâline getirmiş olan Ağaoğlu ile Atasü arasında öykünmeye dayalı bir üslup ilgisi ortaya çıkmaktadır. Bununla birlikte, kadın kimliğinin yazınsal temsili temelinde örüntülenen alt metin, yenidenyazım sonucu ortaya çıkan ana metinde dişil kimlik konusunu içermekle birlikte maruz kalınan şiddet türleri başta olmak üzere kadın sorunları ekseninde işlenmiştir. İncelemede, Gérard Genette tarafından geliştirilen metinsel aşkınlık ilişkileri kuramı ve yenidenyazıma ilişkin terminoloji ekseninde konu, izlek, üslup bakımlarından alt metnin ana metnin türev bakımından söyleşim ilgilerinin ortaya konması amaçlanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Metinsel aşkınlık, yenidenyazım, Adalet Ağaoğlu, Erendiz Atasü, kimlik.

¹ **Beyan (Tez/ Bildiri):** Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyulduğu ve yararlanılan tüm çalışmaların kaynakçada belirtildiği beyan olunur.

Çıkar Çatışması: Çıkar çatışması beyan edilmemiştir.

Finansman: Bu araştırmayı desteklemek için dış fon kullanılmamıştır.

Telif Hakkı & Lisans: Yazarlar dergide yayınlanan çalışmalarının telif hakkına sahiptirler ve çalışmalarını CC BY-NC 4.0 lisansı altında yayımlanmaktadır.

Kaynak: Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyulduğu ve yararlanılan tüm çalışmaların kaynakçada belirtildiği beyan olunur.

Benzerlik Raporu: Alındı – Turnitin, Oran: %4

Etik Şikayeti: editor@rumelide.com

Makale Türü: Araştırma makalesi, **Makale Kayıt Tarihi:** 01.12.2023-**Kabul Tarihi:** 20.02.2024-**Yayın Tarihi:** 21.02.2024; **DOI:** 10.29000/rumelide.1439648

Hakem Değerlendirmesi: İki Dış Hakem / Çift Taraflı Körleme

² Öğr. Gör. Dr., Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi, Karşılaştırmalı Edebiyat Bölümü / Lecturer Dr., Eskişehir Osmangazi University, Faculty of Humanities and Social Sciences, Department of Comparative Literature (Eskişehir, Türkiye), gkunduraci@ogu.edu.tr, **ORCID ID:** 0000-0001-8448-9322, **ROR ID:** https://ror.org/01dzjez04, **ISNI:** 0000 0004 0596 2460, **Crossref Funder ID:** 501100006191

Rewriting of Adalet Ağaoğlu's river novel *Dar Zamanlar* in the context of feminine identity representation: Erendiz Atasü's novel *Bir Başka Düşün Gecesi*³

Abstract

Rewriting is a form of dialogic between a certain hypotext and the hypertext, based on the phenomenon of hypertextuality. Although the hypertext may contain other texts or narratives as well as the hypotext, it is generally a final form produced from the hypotext. The hypotext, which is reworked with the hypertext in terms of subject, theme, storyline, figuration, is generally rewritten on the axis of derivative relations such as pastiche, parody, travesty-burlesque. *Dar Zamanlar* trilogy (1994), which is a combination of Adalet Ağaoğlu's novels *Ölmeye Yatmak* (1973), *Bir Düşün Gecesi* (1979) and *Hayır...* (1987), is a fictional-historical river novel shaped around common characters. The protagonist of the narrative and other characters who support her fictional experience are original figures that have become motifs in modern Turkish literature in the context of identity. Questioning gender categories through narrative figures, especially the protagonist Aysel Dereli, makes *Dar Zamanlar* a source for feminist texts. Feminist novelist Erendiz Atasü turns *Bir Başka Düşün Gecesi* (2021) and *Bir Düşün Gecesi* (1979) into a referent text through methods such as quotation and allusion, and realizes the hypertextuality through the rewriting of *Dar Zamanlar*. A relationship based on emulation emerges between Ağaoğlu and Atasü, who have made female identity and female characters a theme. However, the hypotext, which focuses on the literary representation of women's identity, includes the issue of feminine identity in the hypertext, and is treated on the axis of women's problems, especially the types of violence they are exposed to. The article aims to reveal the dialogic interests of the hypotext and the hypertext in terms of derivative in terms of subject, theme and style, on the axis of the theory of transtextuality developed by Gérard Genette and the terminology related to rewriting.

Keywords: Transtextuality, rewriting, Adalet Ağaoğlu, Erendiz Atasü, identity

Giriş

Yenidenyazım (İng. *rewriting*)⁴, alt metin olarak adlandırılan belirli bir metnin ana metin olarak adlandırılan yeni metinde konu, izlek, figürasyon, örüntü gibi bakımlardan yeniden temsil edilmesi yöntemiyle gerçekleştirilen söyleşim [İng. *dialogy* (Bakhtin, 1981)] biçimidir. Ana metinsellik (İng. *hypertextuality*), metinlerarasılık (İng. *intertextuality*), yan metinsellik (İng. *paratextuality*), üst metinsellik (İng. *metatextuality*), yorumsal üst metinsellik (İng. *architextuality*) biçimlerindeki

³ It is declared that scientific and ethical principles were followed during the preparation process of this study and all the studies utilised are indicated in the bibliography.

Conflict of Interest: No conflict of interest is declared.

Funding: No external funding was used to support this research.

Copyright & Licence: The authors own the copyright of their work published in the journal and their work is published under the CC BY-NC 4.0 licence.

Source: It is declared that scientific and ethical principles were followed during the preparation of this study and all the studies used are stated in the bibliography.

Similarity Report: Received - Turnitin, Rate: 4

Ethics Complaint: editor@rumelide.com

Article Type: Research article, Article Registration Date: 01.12.2023-Acceptance Date: 20.02.2024-Publication Date: 21.02.2024; DOI: 10.29000/rumelide.1439648

Peer Review: Two External Referees / Double Blind

⁴ Metinsel aşkınlık ilişkilerine ilişkin terminolojinin İngilizce karşılıkları, eđik parantez içerisinde gösterilen alıntılar dışında, Gérard Genette tarafından tespit edilen kuramsal terminolojiye ilişkin monografilerin İngilizce yayınlarından alınmıştır (bk.: Genette, 1997a; Genette 1997b).

metinsel aşkınlık ya da metin ötesilik/metin ötesileşme (İng. *transtextuality – textual transcendence*) ilişkilerinin gerçekleşmesini sağlayan söyleşim yöntemleri arasında, metin ve metinlerarası (söyleşimsel) anlam üretmede alıntılama, anıştırma, epigraf kullanımı gibi göndergeleştirim yöntemleriyle beraber yaygın olarak başvurulan bir yöntemdir (Aktulum, 2011; Genette, 1997a, 1997b; Kunduracı, 2019, 2023a, 2023b, 2023c). Alt metnin ana metinle yenidenyazımı, öykünme (İng. *pastiche*), yansılama (İng. *parody*), alaycı-gülünç dönüştürüm (İng. *travesty-burlesque*) gibi türev ilişkileri (Aktulum, 2000; Cebeci, 2008) ekseninde gerçekleştirilen metinlerarası bir söyleşim niteliğindedir. Alt metinle ana metin arasında yenidenyazıma dayalı söyleşim ilişkisi, ana metinsellik (İng. *hypertextuality*) olarak adlandırılmaktadır. Ana metinle yeniden üretilen alt metin, yenidenyazım işlemiyle çoğunlukla taklit ya da parodi edilmektedir. Kimi uygulamalarda ise alt metinden meydana getirilmiş olan son metne oyunsu bir veçhe kazandırılmak üzere muzip bir yazar/üretici tutumuyla yenidenyazım metoduna başvurulduğu ifade edilebilir. İncelemenin odağını Gérard Genette (Genette, 1997a, 1997b)) tarafından belirlenen metinsel aşkınlık ilişkileri temelinde ana metinsellik bakımından yenidenyazım yöntemi ve türeve dayalı söyleşim biçimlerinin izleksel işlevleri oluşturmaktadır. Bu nedenle ana hatlarıyla sınırlarının belirlenmesine önem ve öncelik verilmiştir.

Çağdaş Türk yazınında tarihyazımsal üstkurmaca görünümüyle cumhuriyet devrinin ilk yıllarından 1980'li yıllara uzanan panoramasını içeren bir nehir roman olarak yer alan *Dar Zamanlar*⁵ üçlemesi, kimlik/kendilik izleği ekseninde içerdiği feminist açılımlarla kurulu modernist bir roman dizisidir. Konu ve figürasyon bakımından kadın kimliğinin inşası, temsili ve problemleri; başkarakter ve etrafında geliştirilen diğer kadın karakterler ekseninde bilinç akışı, monolog, iç monolog gibi yöntemlerle kadının duygusal ve zihinsel dünyasının kurmaca düzlemde derinleştirilmesi; kadınca söylemin yazınsal düzlemde geliştirilmesi gibi veçheleriyle öncül ve örnek bir metindir. Serinin ilk romanı *Ölmeye Yatmak*'tan (1973) başlamak üzere başkarakter Aysel Dereli ekseninde ailesinin ve çevrelerindeki diğer figürlerin 1970'li ve 1980'li yıllardaki kurmaca ve anlatıya konu zaman diliminde bilhassa eğitim ve öğrenim deneyimleri, ilk gençlik yıllarından itibaren aile, evlilik ve çalışma dünyaları içerisinde kimlik inşaları ve benlik oluşturma tecrübeleri, bu alanlarda yitirdikleri-kazanımları, nehir anlatıya konu olmaktadır. *Dar Zamanlar*'da Aysel ve onun yaşamına temas etmiş olan figürler, bilhassa kadın kimliği ekseninde toplumsal mevki ve bireysel etkinlik bakımından farklı kimlik temsillerini üstlenmiş derinlikli müstakil karakterler olarak ortaya çıkmaktadır. Bu yönüyle başta Aysel Dereli ve ilk gençlik yıllarından itibaren arkadaşları ve öğrencileri, Semiha, Alev, kardeşi Tezel; yeğenleri Ayşen, akraba kadınlar vb. figürler temelinde *Dar Zamanlar*, yayımlandığı dönemden 2000'li yıllar sonrası Türk yazınına değin kadın temsilleri bakımından okur ve aynı zamanda okur olan üretici-yazar belleğinde motif hâline gelmiş bir figürasyona ve örüntüye sahiptir. Bu niteliği, romanın başka metinlerle söyleşim içerisine girmesine olanak sağlamaktadır. Bilhassa feminist bakış açısıyla meydana getirilmiş metinler için *Dar Zamanlar*, öykünme, saygı, taklit vb. biçimlerde alt metin ya da gönderge metin olarak daimi bir palimpsest varlık ortaya koyar görünmektedir.

Erendiz Atasü romanı *Bir Başka Düğün Gecesi* (2021) ile alt metinler ve gönderge metinler olarak tespit edilen Ağaoğlu romanları arasındaki öykünmeye dayalı türev ilişkisi, kimlik/kendilik izleği ile dışıl

⁵ Adalet Ağaoğlu romanları *Ölmeye Yatmak* (1973), *Bir Düğün Gecesi* (1979) ve *Hayır...* (1987), 1994 yılında bir araya getirilerek "Dar Zamanlar" üçlemesi adıyla nehir roman olarak yayımlanmıştır. Roman dizisini meydana getiren romanlar, kronoloji esasında numaralandırılmıştır (bk.: Adalet Ağaoğlu, *Dar Zamanlar I: Ölmeye Yatmak*, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 1994.; Adalet Ağaoğlu, *Dar Zamanlar II: Bir Düğün Gecesi*, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 1994.; Adalet Ağaoğlu, *Dar Zamanlar III: Hayır...*, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 1994). Nehir anlatının incelemede ele alınan basımı ise *Dar Zamanlar* adıyla tek bir cilt hâlinde yayımlanmış; roman dizisini oluşturan üç roman, bölüm başlıkları hâlinde, kronoloji esasında metnin bölümleri olarak birleştirilmiştir (bk.: Adalet Ağaoğlu, *Dar Zamanlar*, Everest Yayınları, İstanbul, 2020). Araştırmada alt metin ve gönderge metin olarak tespit edilen metin, inceleme içerisinde tutarlı biçimde gösterilebilmesi amacıyla *Dar Zamanlar* biçiminde anılacaktır.

benliğin/özneliğin temsili ve ifadesi bağlamında ortaya çıkmaktadır. Atasü'nün feminist bakış açısı, kadın kimliğinin/dişil kimliğin ifade araçlarını yenidenyazım-göndergeleştirim yöntemleri yoluyla çağdaş yazına genişletme olanağı sağlamıştır. *Dar Zamanlar*'ın dişil kimliğin temsil ve ifade zemini olarak yenidenyazımı ve gönderge metin olarak ana metinde bulunması, Gérard Genette tarafından tespit edilen yenidenyazım-ana metinsellik, metinlerarası(lık)-göndergesellik temelindeki söyleşim biçimlerini görünür kılmaktadır. *Dar Zamanlar* ile *Bir Başka Düşün Gecesi* (2021) arasında gerçekleşen söyleşim (ana metinsellik ve metinlerarasılık), iki üslup arasında öykünmeye dayalı türev ilişkisini ortaya çıkarmaktadır. İncelemede, Genette tarafından tespit edilen yenidenyazım yöntemleriyle birlikte, aralarında dişil kimliğin temsili bağlamında öykünmeye dayalı türev ilişkisi bulunan ana metinle alt metinler ve gönderge metinler arasındaki ana metinsellik ve metinlerarasılık görünümlerinin ortaya konması amaçlanmaktadır.

***Dar Zamanlar*'da izlek, konu, üslup**

Dar Zamanlar, 1970 sonrası Türk yazınında roman kurgusunu yeni bir merhaleye getiren Adalet Ağaoğlu (1929-2020) romanları *Ölmeye Yatmak* (1973), *Bir Düşün Gecesi* (1979) ve *Hayır...*'m (1987) bir araya getirilip *Dar Zamanlar Üçlemesi* (1994) adıyla basımı sonucu ortaya çıkan bir tür nehir romandır. Örüntü ve figürasyon üç romanda birbiriyle girift ve ilintili durumdadır. *Ölmeye Yatmak* (1973) romanının başkarakteri Aysel, *Bir Düşün Gecesi* (1979) ve *Hayır...* (1987) romanlarında da ana figür olarak yer almakta, karakterin yaşamı kronoloji bağlamında her üç romanın anlatı zamanlarının içerdiği tarihi figür ve olaylarla ilintili olarak işlenmektedir. Türk edebiyatı tarihinde kimlik konusu doğrultusunda kimlik inşası, dişil kimliğin temsili ve benlik algısı bakımından Aysel Dereli, izleksel-yenilikçi ve arketipik bir kurmaca figür durumundadır. Romanlar, bilinç akışı, monolog, iç monolog gibi anlatım tekniklerinin yanı sıra içerik bakımından, kadın bedeninin yazımı ve temsili, entelektüel kadın kimliğinin yazınsal düzlemde temsil edilmesi, derinleştirilmesi gibi bakımlardan ve toplumsal cinsiyet bağlamında kadın sorunlarını taşradan kent yaşamına geçmiş, akademik kariyer elde etmiş kadın figürü üzerinden tartışmakta ve yerleşik toplumsal cinsiyet kategorilerini okur bilincine yadığatmaktadır.

Dar Zamanlar'da bilhassa *Hayır...* (1987) romanıyla modern ve entelektüel kadın kimliği kendisini temsil olanağını elde etmiştir. Bu bakımdan Adalet Ağaoğlu, ürettiği dönemde öncü-yenilikçi bir yazar olarak öne çıkmaktadır. Dişil özneliğin/kadın kimliğinin entelektüel, aydın figürler ekseninde temsiline yönelmiş olan yazarın, *Ruh Üşümesi* (1991) romanıyla *ayrı bir kadın söylemi ve lügatı yaratma* (Enginün, 2015, s. 384) çabasında bulunduğu ifade edilmiştir. Kent yaşamında kazanımları ve kayıpları, arzuladıkları ve elde ettikleriyle; aile, arkadaşlar ve iş çevresinde maruz bırakıldığı ötekileştirici tutum ve davranışlarla Aysel, entelektüel birey olarak iyi eğitilmiş kadın kimliğini yer yer idealleriyle kimi durumdaysa ayırksı karar, tutum ve davranışlarıyla temsil etmektedir. Bilhassa yeğenleri Aysen'in evlilik töreninin anlatı zamanını ve uzamı temsil ediyor oluşuyla; törene Aysel'in katılmamış olması (Bk.: Ağaoğlu, 2020) sebebiyle Tezel, *Bir Düşün Gecesi*'nde (1979) örüntünün ana kadın figürü görünümündedir. Bununla birlikte eşi Ömer'in Aysen'le yakınlığı ve genellikle gündelik duyuş ve tecrübelerle, koşullardan istifadeye güdümlenmiş topluluk içerisinde yabancı duyuşuyla karakterize Aysel, böylesi bir toplulukla ilgili bağlılık ve aidiyet duymayacaktır. Bu nedenle törene katılmamıştır. *Hayır...*'da (1987), kardeşi İlhan'ın müdahalesiyle kendisine verilmesinin uygun görüldüğünü tahmin ettiği ödülü almaya gidip gitmeyeceği konusu da bu niteliğiyle ilgilidir. *Ölmeye Yatmak*'ta (1973) ise henüz ilk gençlik yıllarında bulunan Aysel'i bir otel odasında izole olmaya yönelten çevresel, kültürel etkenler sunulur. Kadın kimliği doğrultusunda sergilediği edim ve davranışlar ekseninde psikolojik, ekonomik vb. şiddet biçimlerine maruz kalan ve öğrencisi Alev dışında çevresindeki birçok kadın tarafından da anlaşıl(a)mayan Aysel, yaşamı boyunca ölümü düşünmenin

aksine, toplumu anlamaya ve topluma yararlı olmaya çalışır. Kendisi gibi bir yükseköġretim kurumunda öġretim üyesi olan eşi Ömer de, yer yer Aysel'e yabancılaşmaktadır. Bu doġrultuda Aysel, muktedirliği ölçüsünde yalnız, ancak bu durumdan yakınmayan bireyselliğini inşa edebilmiş özgün bir kadın kimliğini temsil etmektedir. *Dar Zamanlar*'da Aysel Dereli'yi ve etrafındaki kadın karakterleri özgün kılan, aynı zamanda, kanonlaşmış evrensel anlatılarla entelektüel ilişkileriyle ilgilidir. İktisat, felsefe, sosyoloji, görsel sanatlar vb. düzlemlerde yetkinliğiyle Aysel, bir estetik figür olarak dişil kimliği ya da kadın konusunu ele alan benzer metinlerdeki karakterlerden ayrılmaktadır. Kız kardeşi Tezel de, toplumsal cinsiyet kategorisi olarak kadın kimliğini kendisine yüklenen annelik ödevini üstlenmeyerek ayrıksı tutumu ve ironik üslubuyla reddeden müstakil bir figürdür.

Temsil ettiği karakterler ve onların modern anlatım teknikleriyle temsili bakımından modernist niteliğinin yanında öncü-yenilikçi görünüm sergileyen roman dizisi *Dar Zamanlar*, yayımlanışından itibaren bilhassa kadın romancılar arasında öykünülen örnek bir anlatı olarak ortaya çıkmaktadır. Kadın konusunu toplumsal bir sorun olarak ele almaktan çok kadın kimliğini ontolojik soru(n)lar ve yalnızca toplumsal ya da biyolojik cinsiyete dayalı olmayan kimlik izleği ekseninde işlemiş olan Adalet Aġaoġlu bu bağlamda, bilhassa yenidenyazım, anıştırma, alıntılama gibi metinlerarası söyleşim biçimleriyle takdir ve taklit edilen bir yazar olarak özgünlük niteliğini sürdürmektedir.

Dar Zamanlar*'ın yenidenyazımı temelinde *Bir Başka Dügün Gecesi

Yenidenyazım, öykünme (pastiş), yansılama (parodi), alaycı-gülünç dönüştürüm (travesti-burlesk) gibi bakımlardan ele alınmak üzere belirlenen bir metnin (alt metin) yeni bir düzlemde konu, izlek, örüntü vb. bakımlardan dönüştürülerek ya da orijinal biçimine en yakın biçimde üretilerek ve bazı uygulamalarda olduğu gibi yinelenerek ana metin kabul edilen yeni düzlemde temsil edilmesi işlemdir. Yergi amacıyla meydana getirilen yansılama ve alaycı-gülünç dönüştürümün yanı sıra, alt metnin belirli veçhelerce taklit edilmesi temelinde gerçekleştirilen öykünme eksenli türev ilişkileri, ana metinsellik biçimindeki söyleşimin bağlamını meydana getirmektedir (Aktulum, 2000, 2011; Genette, 1997a; Kunduracı, 2019, 2023a, 2023b).

Erendiz Atasü (d. 1947), eril ve ataerkil düzenin hâkim olduğu toplumsal ortamda karşılaştıkları olumsuzluklar ekseninde kadının/dişil kimliğin sorunlarını ve temsil imkânlarını feminist bakış açısıyla ele alan öykü, roman, deneme yazarı ve eleştirmendir. Edebiyatın görevinin çağına tanıklık etmek; önemli bir özelliğinin dönemin ruhunu yakalamak ve yansıtmak (Akdemir, 2008, s. 5.) olduğunu ifade eden Atasü, eserlerinde esere konu dönem ve uzamın gerçeklikle örtüşür biçimde ele alındığı kurmaca düzlemler oluşurmaktadır.

Metinsel aşkınlık ilişkileri temelinde yenidenyazım bağlamında ele alınan Atasü romanı *Bir Başka Dügün Gecesi* (2021), romancının temsil ettiği estetik ve ideolojik bağlamlarla uyumlu biçimde kurulu feminist kurmaca metindir. Kendisinden önce yayımlanmış *Dar Zamanlar* adlı roman dizisiyle göndergeleştirim ve yenidenyazım ekseninde metinlerarasılık ve ana metinsellik biçimlerinde söyleşim sergilemektedir. Roman başlığının yanı sıra, "Bir Dügün Gecesi" (Atasü, 2022, s. 241-248) başlıklı "30" numaralı son bölümün yan metinsellik (İng.: *paratextuality*) bağlamında gerçekleştirdiği söyleşim, *Bir Dügün Gecesi*'nin (1979) yenidenyazım yoluyla işlendiğine ilişkin bir ilk izlenim oluşturmakla birlikte yakın bir okuma, Aġaoġlu romanını doġrudan doġruya bir alt metin yerine gönderge metin olarak ele almayı sağlamaktadır. Romanın adlandırılmasında Aġaoġlu romanı *Bir Dügün Gecesi* (1979) anıştırılmakla birlikte, yenidenyazım ve göndergeleştirim ilgileri doġrudan doġruya söz konusu metin ekseninde olmaktan çok roman dizisinin bütününe ilişkindir.

Bir Başka Düşün Gecesi (2021), anlatı zamanı kesin olarak anlaşılmamakla beraber, metnin içeriğinden hareketle 21. yüzyılın başları ya da hemen öncesine tarihlendirilebilmektedir. *Başkent'in şehre yeni katılmış bir mahallesi* (Atasü, 2022, s. 13) ana hikâyenin gerçekleştiği uzam olarak belirtilmektedir. Roman, örüntüde yer alan polisiye olayın ve olayın sanığının/sanıklarının beraatinin gerçek olduğu; karakterlerin düş ürünü olduğu ve zaman ile mekânın aktarılan olayla uyumlu olabilecek biçimde kurgulanmış olduğu notuyla yayımlanmıştır. Gerçeklik dışı ya da kurmaca olduğu belirtilen örüntü ise bilhassa figürasyonun meydana getirilmesi başta olmak üzere, Adalet Ağaoğlu nehir anlatısı *Dar Zamanlar*'ın figürasyonunun öykünme eksenli yenidenyazım yoluyla ana metne tatbiki doğrultusunda inşa edilmiş görünmektedir. Bu doğrultuda, bir başka metnin yenidenyazımı temelinde meydana getirilmiş olan *Bir Başka Düşün Gecesi* (2021) ana metin; ana metnin adlandırılmasında alıntılanan, aynı zamanda örüntüde bir evlilik töreninin ve öncesinin aktarıyor oluşu ve bir bölümün başlığında alıntı biçiminde bulunması sebebiyle iki metnin birbiriyle ortak/benzer metinlerarası unsurlar içermesini sağlayan *Bir Düşün Gecesi* (1979) gönderge metin; *Ölmeye Yatmak* (1973) ve *Hayır...* (1987) ile birlikte *Bir Düşün Gecesi*'ni (1979) içermekte olan roman dizisi *Dar Zamanlar* ise alt metin olarak belirlenmelidir.

Söyleşim bakımından *Bir Düşün Gecesi*'nin (1979) gönderge metin olarak ele alındığı; ancak, *Dar Zamanlar*'ın tümüyle yenidenyazıldığı ve nehir anlatıyı meydana getiren romanlarla öykünme eksenli bir türev ilişkisine sahip olduğu anlaşılan *Bir Başka Düşün Gecesi* (2021), yer yer karakteristikleri dönüştürülerek kimi *Dar Zamanlar*'dan alıntılanmış kimi ana metne özgü kadın figürlerin birbirine yabancılaştığı ve eril evrende kadınca söylem ve tutum inşa etme gayretleriyle birlikte birbirlerinden farklılıklarını sezinlemeye yönelimli olmaları doğrultusunda temas eder. Ana metinde Yıldız Özüsert ve Belgin Gerçekler, alt metinde Aysel Dereli-Tezel Dereli; Menekşe, İlhan'ın kızı, Aysel ve Tezel'in yeğenleri, Ömer'in beraber olduğu Aysen; Avukat Oğuz Gerçekler, Ömer; Menekşe'nin kendisiyle tekensiz biçimde ilgilenen abisi Oktay; karakterler tarafından adının Ertan mı, Ercan mı olduğu dahi anımsanamayan damat Ercan ve nihayet Menekşe ile evlilik törenleri aktarılan Haydar, yenidenyazılan metinde metinlerarası unsurlar olarak yer aldığı anlaşılan figürlerdir. Alt metinde (*Bir Düşün Gecesi*) Tezel'in ilgi ve bakımını üstlenmeyi kabul etmediği, okur tarafından niteliklerine ilişkin bir izlenimin söz konusu olmadığı oğlu Oktay, ana metinde tehlikeli ve tekensiz erkek kardeş Oktay olarak yeniden işlenmiştir. Bununla birlikte karakteristik benzerlikler taşımakla birlikte figürler, doğrudan doğruya birbirlerine ikame figür özelliği sergilememektedir. Örneğin, Tezel Dereli, ana metinde Belgin Gerçekler'in yanı sıra Yasemin Sezgili ile de örtüşen niteliklere sahiptir. Ana metnin başkarakteri Menekşe'nin de alt metinlerde yer alan herhangi bir figür ile açık ve dolaylı benzerlikler sergilediğinin ifadesi olanaklı değildir.

Romanda yer alan kadın karakterler, anlaşma ve dayanışma içerisinde bulunmakla birlikte genellikle birbirlerini "öteki" kimlik sınırlarında algılamaktadırlar. Bu duruma eril figürasyona ait düşünce, tutum ve ifadelerin kadın figürler arasında kategorizasyona yol açtığı ya da zemin oluşturduğu örüntüden anlaşılmaktadır. Dişil kimliklerin birbirinin ötekisi olması, diğer bir ifadeyle birbirine göre öteki dişil öznelerin varlığı, ataerkil düzenin bir getirisidir. Feminist bir yazar olan Atasü romanında bu durum rastlantısal değildir. Feminist kuramda, *feminist kadınlar tarafından dişil olanın mimetik sahiplenilmesi stratejisi* (Braidotti, 2017, s. 140) olarak ifade edilen durum, *ötekinin ötekisi* (Braidotti, 2017) olarak adlandırılan dişil kimliğin temsile taşınmasını sağlamaktadır. Dişil kimliğe ilişkin olarak ifade edilen *çokcinsiyetli feminist dişil öznellik* (Braidotti, 2017), alt metinde ve bilhassa ana metinde kadınların birbirine göre/birbiri karşısında tutumu doğrultusunda feminist dişil öznelerin temsili ekseninde işlenmektedir. Anne-kız ilişkisini de içermek üzere öne sürülen *öteki-kadın çifti*, *feminist öznenin çekip çıkarabileceği kayıp bilgiler için bir veri bankası* (Braidotti, 2017, s.141) niteliği

sergilemektedir. Bu nedenle dişil öznenin/kadın kimliġinin kendisine göre "öteki" olan dişil özneleri algılayışı ve bu öznelere yönelik tutumu, feminist bakış açısının gerçekleştirilmesinde etkin bir kimlik/kendilik veçhesini ortaya koymaktadır.

Alt metinde Aysel ve Tezel Dereli'nin; ana metinde Menekşe ile Yasemin Sezgili'nin hemcinsleri arasında yer yer hissettikleri öteki oluş ve karşıt ya da evre figürlerin zemin oluşturdukları diyalektik ontoloji, feminist kuramda dişil öznelere öteki dişil kimliklere göre tutumunun ele alınması bakımından temsil niteliġi sergilemektedir. Nitekim, özne ile öteki özne arasındaki empatiye dayalı deġiř tokuş, *ontolojik kayıpları onar[an]; deġiřim hâlini hızlandır[an]* (Braidotti, 2017) bir karşılıklı edim olarak *politize olmuş kadınlar arasındaki kolektif mekânı bir oluş laboratuvarına dönüştür[mektedir]* (Braidotti, 2017, s. 141). Ana metinde feminist bakış açısı alt metne göre ön plandadır. Alt metinlerde Aysel Dereli'nin etrafındaki kadın figürlere göre durumu; ana metinde bilhassa kimlik/kendilik konusunda başkaraktere göre baskın görünümlü figürlerin eril ifade, söylem ve algılayışın hâkim olduġu evrende kendi aralarında/birbirleri karşısında ötekilik algısı içerisinde yer almalarıyla işlenmektedir.

Dar Zamanlar'ın dişil kimliġin kurmaca düzlemde temsili baġlamında yenidenyazımı, feminist kuramda öncelenen bir diġer husus olarak dil ve iletişim ekseninde inşa edilen kültürel çerçeveye ilintili görünmektedir:

Kadınların erkekler arası kültürel dünyaya girmede karşılaştıkları güçlükler, kendilerini feminist olarak tanımlayanlar da dâhil, neredeyse tüm kadınları dişil özelliklerinden ve hemcinsleriyle ilişkilerinden vazgeçmeye zorlar. Bu da kadınları iletişim konusunda bireysel ve toplumsal bir çıkmaza sürükler. Bu durum, kültürü de cinsiyetli kültürün tek bir kutbuna indirgeyerek büyük ölçüde yoksullaştırır (Irigaray, 2006, s. 19).

Irigaray tarafından dişil kimliġin hemcinsi karşısında ve başka dişil öznelere arasında durumuna ilişkin tespiti, yazın düzleminde dişil figürler arasında kurmaca örüntüyle temsil edilmektedir. Irigaray, toplumsal, özellikle cinsel adaletin dil yasalarını ve toplumsal düzeni belirleyen deġerler ve hakikat kavramları deġiřmeden gerçekleşemeyeceğini (Irigaray, 2006, s. 20) belirtir. Ana metinde müstakil öteki biliner düzeyinde izlenebilen kadın figürler, *farklılıklarının bilincinde olan, birbirinin çabalarını tanıyan ve birbirini daha da ilerleme yönünde güçlendiren* (Braidotti, 2017, s. 158-159) kolektif feminizm projesinin figürlerin tutumlarının okurca kısmen yadırganması saġlanarak vurgulanması işlevini üstlenir görünmektedir. Ana metin, tam da bu ifadenin kurmaca bir temsili niteliġindedir. Erendiz Atasü (d. 1947), *Dar Zamanlar* serisinde olduġu gibi, kimlik inşasını ve kendilik temsili gerçekleştir(ebil)miş kadın figürler aracılıġıyla fizyolojik ve psikolojik kadın kimliġinin çeşitli yönleriyle genişletilerek yazınsal düzlemde derinleştirilmesi doġrultusunda toplumsal cinsiyet ve kimlik konusunda kadın bakış açısıyla yazınsal üretim sergilemektedir. *Bir Başka Dügün Gecesi*'nde (2021) yer alan kadın figürlerin temel konuları, başkarakter Menekşe ekseninde kadın dayanışması ve dişil öznenin hemcinsleri arasında bilinç ve benlik özgülüġünün teşviki, desteklenmesi doġrultusundadır.

Bir Başka Dügün Gecesi (2021), *Dar Zamanlar*'ın özgün figürleri Aysel ve Tezel'le birlikte roman dizisinde yer alan diġer karakterlerin de belirli ölçüde yeniden tasarlandıġı ve inşa edildiġi bir yenidenyazım düzlemidir. Yenidenyazım, temel düzeyde *Bir Dügün Gecesi* (1979) ile *Bir Başka Dügün Gecesi* (2021) arasında; derin yapıda *Ölmeye Yatmak* (1973) ve *Hayır...* (1987) romanlarını da içerecek biçimde, *Dar Zamanlar* ile ana metinsellik ekseninde gerçekleşmektedir. Bu doġrultuda alt metin *Bir Dügün Gecesi* (1979) merkez olmak üzere *Dar Zamanlar*, ana metin ise *Bir Başka Dügün Gecesi* (2021) olarak tespit edilmiştir. aġdař Türk yazınının 1970 sonrası dönemine ait metinlerin yayınlanmalarından kısa süre sonra yeni bir romanda öykünme ekseninde yenidenyazımı, alt metinlerde temsil edilen karakterlerin derinliġini ve nüfuzunu ortaya çıkarmanın yanında dönemi

içerisinde özgün ve müstakil karakterler olan Aysel, Tezel başta olmak üzere *Dar Zamanlar* karakterlerinin değişen ve gelişen küresel koşulların yanı sıra dönüşen, zamanla evrilen birey temelinde kadın kimliğinin ve entelektüel kadın evreninin de güncellenmesi yönelimiyle ilintili görünmektedir. Bununla birlikte ana metnin başkarakterinin Menekşe rumuzlu genç kadın olması, alt metne ait karakterlerin yenidenyazımda anıştırma düzeyinde bulunması ve nehir anlatıya göre az hacimli bir metin olması, alt metne ait figürlerin özgün ve öncül niteliklerini muhafaza etmelerine zemin oluşturmaktadır.

Ankara'da, merkezden uzak bir semtte yaşadığı öğrenilen başkarakter Menekşe, örüntünün ve figürasyonun merkezinde bulunmaktadır. Henüz yirmi yaşlarında olan başkarakter, öğrenimini orta (Atasü, 2022, s. 14) düzeye kadar ilerletebilmiştir ve anlatı zamanında bir çocuk yuvasında çalışmaktadır. Mesaiden döndüğü bir günün sonunda tanıdığı bir erkeğin aracılığı sonucu saldırıya uğramasıyla yazarın ana metnin başında yer alan notuna göre, faillerin beraat ettiği bir polisiye olaya dayanan örüntü ortaya çıkmaktadır. *Bir Başka Düşün Gecesi* (2021), düş ürünü olduğu belirtilen kişilerle metne konu olan türdeki bir *adli vakanın beraat ile sonuçlanabileceği bir mekâna ve döneme uygun olarak kurgulanmış* (Atasü, 2022, s. 9) bir romandır. İncelemeye zemin oluşturan okuma edimi, ana metne özgü düş ürünü figürlerin belirli bir kısmının *Dar Zamanlar*'da inşa edilen figürlerle metinlerarası söyleşim ekseninde tasarlandığını ortaya koymaktadır.

Minibüs şoförü babayla bir işte çalışmayan Cemile Hanım'ın kızları olan Menekşe, Ankara'nın taşra sayılabilecek bir semtinde yaşamakta iken alt metinlerde Aysel Dereli ve ailesi, merkez dışından (kasaba) gelerek başkent merkezine yerleşmiş, geçimleri esnaf olan baba tarafından sağlanan aile bireyleridir. Ana metinde Ankara'nın taşra semtlerinde geçen hikâye, alt metinlerde Kurtuluş Savaşı sonrası gelişmekte olan başkent civar bölgelerini de kapsayacak biçimde karşılık bulmaktadır. Her iki anlatı merkezden uzak mekânlarda ortaya çıkarken, modern taşra ile Cumhuriyet'in ilk yıllarında gelişmekte olan kent-kırsal düzlem arasında kalan mecralar arasındaki kültürel ve demografik farklar figürasyonda ortaya çıkmaktadır. Ana metinde Menekşe'nin Cenk adlı abisiyle evli olan Hatçe, arada bir emekli öğretmen ve bekâr kadın Yıldız Özüsert'in evinde ev işlerini yerine getirmek üzere çalışmaktadır. Hatice isminin Anadolu ağızları içerisindeki telaffuzlarından biri olan Hatçe, romanda bu şekilde imlâ edilmektedir. Hatçe (Hatice) gibi, derinlikli kurgulanmamış olan, adı dahi bilinmeyen diğer figür, Menekşe'nin uğradığı saldırının faillerinden Hıdır'la evli olan kadındır. "*Hıdır'ın karısı*" (Atasü, 2022), zaman zaman eşinden şüphelenme birlikte, Hıdır'ın ortadan kaybolmalarıyla evin gelirinin artıyor oluşu sebebiyle evli bulunduğu erkeğin esrarengiz tutum ve davranışlarından şikâyet etmemektedir. Bununla birlikte Hıdır'ın komşuları olan genç bir kıza yönelik tekinsiz durumunun farkındadır:

Hıdır'ın bazen, evet sadece bazen, Menekşe'ye nasıl göz attığını ve sonra hemen gözlerini kaçırdığını görmüştür. Hıdır'ın yüzünde bir anda fırtına gibi esen ve kaybolan anlamı tanımıştır, adını koyamasa da. Bu anlık esinti hep aklına çocukluğunu, sekiz dokuz yaşını, ergen ağabeyini getirmektedir. Niçin?

Ağabeyinin yüzünde mi görmüştür aynı katılığı? Bilmez kadın. Çok rahatsız edici, bütün huzurunu kaçıran bir anıdır bu; beyninde sesler uğuldatan! (Atasü, 2022, s. 41)

Cinsiyet ve toplumsal cinsiyet kavramlarını *cinsel fark* (Irigaray, 2006) kavramıyla ifade eden feminist kuramcı ve düşünür Irigaray, kadınların ataerkil dilsel düzen tarafından dışlandığını ve yok sayıldığını ifade eder. Ona göre, *kadınlara ilişkin söz dağarcığının kadını eril özneye bağlı bir nesne olarak tanımlayan değersizleştirici ve küçümseyici sözcüklerden* (Irigaray, 2006, s. 18) oluşturulması kadın olarak konuşma ve işitilmede kadınların zorluk çekmesine yol açmaktadır. Ana metinde cinsiyet eksenli sözce ve ibarelerin varlığı, benzer bakış açısına dayalı bir eleştirinin yazın düzleminde temsilini ortaya koymaktadır.

Hıdır'ın karısı, çocukluk yıllarında komşu oğlunun *kız gibi* (Atasü, 2022, s. 42) bisikletini kıskandığı için parçalayan abisinin bu sırrını bilmektedir. Ancak durumu dile getirmesi hâlinde ailelerinin bisikletin maddi bedelini ödemek durumunda kalacağını da bildiğinden bu tanıklığını dile getirmemiştir. Kadın, çocukluk yıllarından itibaren işlenen bir suçun cezalandırılacağı, gerçekleştirilen hataların bedeller karşılığında telafi edilebileceğinin bilincindedir. Bu nedenle temelde maddi olanaksızlıklara bağılı olmak üzere sessiz kalmayı öğrenmiş bir kadındır. Metinde kadın kimliğine yönelik eril tahakkümü önceleyen söylem biçimlerinin diyalog ve monologlarda gösterilerek eleştirildiği anlaşılmaktadır. Komşularının oğluna alınan bisiklet, çocuğun babası tarafından *kız gibi* (Atasü, 2022, s. 42) görülmektedir. Adam bisikletle ilgili bu ifadede bulunduğu sırada bıyıklarını burarak bedensel gösterge sergilemektedir. Kadına yönelik eril tahakküme ve istismara dayalı tutum, gerek ailede ve çevrede ikincil konuma sevk edilen "Hıdır'ın karısı", gerek bu kadının etrafındaki eril ifade biçimlerinin temsilleri ekseninde işlenmektedir. Menekşe'nin maruz kaldığı saldırının ve şiddet olayının sonucunda bir diğer mağdur, faille evli bulunan ve bu evliliğin dışında erkekler tarafından öteki kimlik kılınan, şiddet ve istismara uğrayan kadındır.

Ana metinde bir diğer kadın figür psikiyatri alanında uzmanlığı olan hekim Belgin Gerçekler, hekimlik mesleğine adımını attığı ilk yıllarda, *sırf kadın cinsine dâhil bir birey olmasından dolayı kadın hastalıkları ve doğum uzmanlığına* (Atasü, 2022, s. 50) teşvik edildiği hâlde psikiyatri uzmanı olmayı tercih etmiştir. Romandaki kadın figürlerle ilgili kurmaca-biyografik bilgiler, sosyal ve ekonomik düzey fark etmeksizin kadın kimliğine sahip bireylerin, cinsel kimliklerinden ötürü kategorize edildiğini ve temel hak ve özgürlüklerin yanı sıra sosyal veçhelerce de kısıtlanmakta olduklarını ya da kısıtlanmalarına yönelik dışsal yönelimlerin söz konusu olduğunu vurgular niteliktedir.

Ölmeye Yatmak (1973) romanıyla başlayan *Dar Zamanlar* ise, başkarakter Aysel'in kendi toplumsal-cinsel kimliğinin inşası ve temsili doğrultusundaki tecrübe ve serüvenlerinden hareketle tarihyazımsal öğelerin de yardımıyla cumhuriyet kuşağı olarak adlandırılabilir bir neslin anlatısıdır. Aysel, kız kardeşi Tezel, büyük erkek kardeşleri İlhan, Aysel'in daha sonra kendisinden ayrılıp genç bir kadınla (Ayşen) ilişkide bulunan eşi Ömer, Aysel'le karşılıklı olarak duygusal yakınlıkları bulunan ve Kaymakam'ın oğlu olan Aydın, Aysel'le beraber ilk gençlik yıllarını kasabada geçirmiş olan tüm karakterlerin arkadaşı Semiha, Aysel'e ilgisi bulunan Ali, nehir anlatının başlıca karakterleridir. Aysel'in bir otel odasında ölmeye yatmasıyla geriye dönüş ve bilinç akışı yöntemleriyle 1930'lu ve 1960'lı yıllarda belirtilen figürlerin yaşam öykülerinin kesiştiği bir örüntü takip edilir. Bir üniversitede öğretim üyesi olduğu bilinen ve mesleki yaşamıyla sosyal ve özel yaşam alanları ekseninde kimliğini ve benliğini muhafazaya gayret gösteren Aysel, fiziksel, entelektüel ve zihinsel bir bütünlükle kendi talihini ve istikbalini idareye çalışmaktadır. Çağdaş Türk yazını içerisinde öncü ve orijinal bir figür olarak yer alan Aysel, kardeşi Tezel'le birlikte çoğunlukla ironi içeren yer yer grotesk öğelere dönüşen parodi nitelikli edim ve söylemleriyle kadın bedeni ve kadın kimliğiyle ilgili yerleşik olan kategorik algıların sorgulanmasını ve eşitlikçi bir düzlemde tartışılmasını; toplumsal cinsiyet rolleri ve kimlik konusuyla ilgili kavram ve olguların yazımsal düzlemde yapılandırılmasını ve toplumsal düzlemde yeniden inşasını sağlayan özgün ve bu bakımdan arketipleşmiş bir figürdür. *Dar Zamanlar*'ın başkarakterleri, kendilerine duygusal ya da fiziksel yakınlık hisseden eril figürleri reddeden; evliliklerini, ilişkilerini karşı tarafın yönlendirmelerinden bağımsız olarak idare eden ve kendi yaşamlarını kendi tutum ve iradeleriyle yönlendiren; yaşamsal gereksinimlerini kendi tasarrufları doğrultusunda yerine getiren kadın figürlerdir.

Bir Düşün Gecesi (1979), İlhan'ın kızı Ayşen'in Ercan'la evlilik töreni sırasında yaşanan birkaç saat hakkındadır. Aysel gibi, verili toplumsal cinsiyet rolleri ve gelenekleşmiş ilişki kalıplarının ötesinde

konumlanan Tezel ve Aysel'le anlatı zamanında evli bulunan Ömer ekseninde örüntülenmektedir. Nehir anlatı boyunca tarihyazımsal üstkurmaca çerçevesinde kurmaca biyografileri aktarılan karakterlerin düşün için bir araya gelmiş olan topluluk içerisindeki düşünce, edim ve tutumları; yer yer iç ve öz değerlendirmeleri diyalog ve monologlar içerisinde işlenmektedir. *Bir Düşün Gecesi* (1979)'nin kurgusal evreninde geleneksel toplum ve aile alışkanlıklarına göre bir arada geçirecekleri hayata adım atmakta olan gençler ekseninde, evlilikte ve annelik rolünde; anneleri Fitnat Hanım, babaları Salim Efendi, Aysel ve İlhan'la bir arada buldukları aile birliği içerisinde en küçük çocuk olarak çoğunlukla kategorileşmiş kimlik çerçevesinin dışarısında kalmış olan Tezel'in bakış açısı ve öyküsü derinleştirilir. Ablasının eşi Ömer'le alışıldık kurumsal aile ve akrabalık normlarından uzaklaşan ve belirli ölçüde yadırgatıcı arkadaşlığa yönelen Tezel, çevresindekilerce marjinal bulunan ancak her şeyden çok kendi(si) olmaya yönelen ve gayret eden müstakil bir karakterdir. Aysel gibi Tezel de kadın bedeninin özgür kılınması ve kadın kimliğinin kadınca ifadesi temelinde, başta *Bir Düşün Gecesi* (1979) olmak üzere *Dar Zamanlar* serisini figürasyon bakımından desteklemektedir. Ömer ise, anlatıda düşün gecesine tanıklık edilen Aysen'le meşru olmayan, Aysel'in haberdar olduğu bir ilişki içerisinde.

Anlatıda yer alan figürlerin vicdani, ahlaki bakımlardan idealize edilmemiş olmaları, bağımsız, hür, iradi biçimde hareket eden karakterlerin yaratımı ve temsili doğrultusunda *Dar Zamanlar*'ı bir diğer bakımdan ayırt edilir hâle getirmektedir. Aysel idealleri ve fikrî hürriyeti konusunda pek çok olumsuzluğu göze alan bir karakterken Tezel de keyfi tercihlerini önceleyerek karşılaşılabileceğini öngördüğü olumsuzlukları göze almaktadır. Tezel'in karakteristiği, acıdan kaçarak hazzaya yönelme (Cevizci, 1999, s. 401) pratiği ile hedonistik ve *haz ve acıya karşı kayıtsızlıkla birlikte gündelik yaşamdan koparak yaşamın gerçek amaçları üzerinde düşünmenin sonucu olan ruh dinginliğini ve kişinin kendi kendisiyle ve evrenle tam olarak barışması* halini ifade eden (Cevizci, 1999, s. 64) Stoa felsefesinde *apathia* (Cevizci, 2019, s. 152) olarak adlandırılan kavramla ilişkilendirilebilir niteliktedir. Bağımsızlık yolunda bilgelığe ulaşma doğrultusunda bir tür duygusuzluk hâli olarak ifadesi mümkün olan *apathia* ile bilge insana özgü dinginlik, huzur ve mutluluk elde edilmektedir. Bu doğrultuda Tezel, tüketim alışkanlıkları, topluluk temayülleriyle uyumlu olmayan tutum ve davranışlarıyla apatik görünüm sergilemektedir. Bununla birlikte tümüyle apatik ya da hedonik niteliklerle karakterize olmaktan çok, bu niteliklerin karakteristiğinde bulunduğu ifade edilmelidir. Buna göre Aysel'in idealist, Tezel'in daha çok hedonist-apatik karakter özelliklerine sahip olduklarının ifadesi olanaklıdır. *Bir Başka Düşün Gecesi*'nde (2021), Tezel'in hedonist ve âni önceleyen, hiçbir olumsuz karşılık içermeyecek şekilde "keyfi" ve "iradi" tutumu, psikolog Yasemin ile de temsil edilmektedir. Aynı zamanda ana metinde kurmaca düzlemde, Menekşe'nin uğradığı saldırıyı izleyen süreçte saldırganlara ve yaşadıklarına yönelik öfke duygusunu bastırıyor oluşundan ve bundan vazgeçip öfkesine güvenebildiği takdirde sergilediği apatiden sıyrılabilir oluşundan (Atasü, 2022, s. 64) psikiyatrist karakter Belgin Gerçeker aracılığıyla söz edilmektedir. *Bir Düşün Gecesi*'nde (1979), Tezel'in sıklıkla tekrarladığı *İntihar etmeyeceksek içelim bari!* (Ağaoğlu, 2020, s. 379) ifadesi, *Bir Başka Düşün Gecesi*'nde (2021) psikolog Yasemin Sezgili'nin tekrarladığı bir ifade olarak alıntılanır. Tezel, bu ifadeye bağlı tüketim alışkanlıklarıyla etrafındaki gerçeklikle arasına bir tür mesafe getirmektedir. Hedonist edim ve tutumlarıyla karakterize olduğu anlaşılan Tezel, yeğeni Aysen'in evlilik töreninde giyeceği bluzu satın almasının maddi bir karşılığı olarak kente havayolu yerine otobüs yolculuğu ile ulaşmaktadır. Tezel'in iç monologlarından biri, *Yunan tragedyaalarında bütün belâlar nasıl başkahramanın üstüne yığılırsa, çağdaş tragedyaaların başkahramanı gibi bütün gülünçlükler de benim başıma gelmiş; hiç bilmiyordum, ah hiç bilmiyordum. Çok komik!..* (Ağaoğlu, 2020, s. 436) biçiminde, ironik ve mizahi tutumunun ortaya konması amacıyla verilmektedir. Ana metinde yer yer Tezel'le benzer tutum ve davranışlar sergileyen Yasemin, bir psikolog olarak, psikiyatri alanında uzman hekim olan Belgin karşısında yetersizlik ya da yetersiz olduğu doğrultusunda bir tür sezdirim duymaktadır. Kadın

karakterlerin birbirine yönelik ötekilik algısının işlendiği bir diğer çift bu iki figürden meydana gelmektedir.

Bir Başka Düşün Gecesi (2021), saldırıya uğradıktan sonra benlik bütünlüğünün yeniden inşası sürecindeki Menekşe rumuzlu karakter etrafında örüntülenmekle beraber romanda Yasemin-Erdem Sezgili, Belgin-Oğuz Gerçekler gibi çiftler ekseninde evlilik yaşamının gerekleri, bu temeldeki bir arada oluş bakımından kadın kimliğinin üstlendiği ya da üstlenmesinin beklendiği roller farklı psikolojik, sosyal, kültürel, ekonomik özelliklere sahip kadın figürler aracılığıyla sunulmakta; bu sayede kadın kimliğiyle ilişkilendirilen cinsiyet rollerinin tartışılmasına zemin oluşturulmaktadır. Aynı zamanda kadın figürler, *Dar Zamanlar*'da olduğu gibi, birbiri arasında da birer varlık ve kimlik mücadelesi içindedirler. *Hayır...*'da (1987), Aysel'in cinselliğinin yanı sıra cinsinden de koptuğunu ifade eden Atasü, bilincinin başka kadınlarla ortak noktalar yerine farklılıkları vurgular hâle geldiğinden (Atasü, 2020, s. 18) söz eder. *Bir Başka Düşün Gecesi*'nde (2021) yer alan kadın figürler de öteki (benlik ve ötekilik algısı ekseninde) kadınlar arasında ontolojik açmazlar içerisine düşmektedirler. Bu çerçevede ana metinle alt metnin kadın kimliğinin temsil biçimleri doğrultusunda izlek bakımından metinlerarası söyleşim sergiledikleri anlaşılmaktadır.

Karakterlerin örüntüyü biçimlendiren kimi fiziksel edimleri de yenidenyazımda belirli ölçüde dönüştürülerek işlenmektedir. *Ölmeye Yatmak*'ta (1973) Aysel'in Ankara'da, bir otelin on altıncı katında bulunan odalarından birindeki yatakta *hiçbir şeysiz ve kalkmamasıya* (Ağaoğlu, 2020, s. 70) ölmeye yatıyor oluşu, *Bir Başka Düşün Gecesi*'nde (2021) kaçırılmış olan Menekşe'nin *başkente komşu bir ilde, ücra bir motelde elleri, ayakları ve ağzı bağlı, çıplak zeminde yatıyor* (Atasü, 2022, s. 23) oluşuna dönüştürülerek metne alınmıştır. Alt metinde Aysel'in metinde bir tür metafora dönüşmüş olan ölmeye yatışı, Menekşe'nin durumundan farklı olarak hakiki bir ölümün beklenişi dahi değildir:

(...) Bir tabuttaymışım gibi yattım. Dizlerim daha az sızlıyor. Ya da sızıya alıştım. Belki de gövdemin duyarlılığı azalıyor.

Dışarıdan bir elektrik süpürgesinin horultusu geliyor. Kat hizmetçisi odaları temizlemeye başlamış olmalı. İşine geç kalmamış mı? Ansızım: Oda kapısının dışına "*Lütfen rahatsız etmeyiniz*" levhasını asmayı unutmuşum. Yazık. Asmalıydım. Ama artık kalkamam. Ölmeye yattım (Ağaoğlu, 2020, s. 69).

Aysel, yeşil perdelerini sıkıca kapadığı odada kimliğini, yaşamın anlamını; sosyal, ekonomik, politik vb. gelişmeleri, değişimleri ve ideaları; yaşamının belirli dönemlerinde tanıdığı Aydın'ı, Engin'i, Ömer'i düşünmektedir. Perdeleri açıp nerede bulunduğunu, *güneşin nereye yükseldiğini ya da ne zaman battığını görmekten* (Ağaoğlu, 2020, s. 194) kurtuluşuna seviniyordur. Birkaç saatini geçirip Aydın'ı çağırdığı; ancak, Aydın oraya ulaşmadan ayrıldığı otelden benlik bilincini onarmış ve kimliğini kabul etmiş biçimde ayrılır:

Aydın neredeyse gelir.

Yağmurluğumu giydim. Önünü iyice kapattım.

[...] Artık hiçbir şey dinlemek istemiyorum plaklardan. Bir süre daha boğuşup çocuğumu büyütme istiyorum. Çocuk ister saat onarcısı Rıza'nın oğlundan olsun, ister Ömer'den... yeterince saygıdeğer değilsem değilim. Her şeyde haklı ve doğru olmak için her şeyin haklı ve doğru olması gerek.

Belki de çocuk yoktur. Belki de kendimim yeniden büyütme istediğim; saksısını çatlatmış. Aydın'ın plağı kolunun altında, eli de yine böğründe kalacak. Ne yapalım?

Asansörle tam on altı kat indim. Otele faturamı ödedim. Döner camlı kapıyı ittim. Dışarı çıktım.

Başkentin puslu nisan sabahı (Ağaoğlu, 2020, s. 374).

Menekşe ise, tanımadığı erkekler tarafından alıkonulduğu motel odasında hiçbir iradi tutumu ve tasarrufu olmaksızın şiddete ve istismara maruz bırakılıyordur. Menekşe'nin ücra bir motelde *elleri, ayakları ve ağzı bağlı* (Atasü, 2022, s. 23) çıplak şekilde zeminde yatıyor oluşu, alt metinde Aysel'in iradi biçimde ontolojik bir sorgulayış eksenindeki kısa süreli konaklaması sırasında ölümü beklemesi ve aynı sabah yaşam pratiklerine dönüşü doğrultusunda feminist düzlemde dişil kimliğin maruz kaldığı şiddet davranışlarının gösterilmesine ilişkin bir dönüşürüm olarak ortaya çıkmaktadır.

Alt metinden ana metne yenidenyazımda olay örgüsündeki dönüşümler, öyküsel dönüşüm (Aktulum, 2000; Kunduracı, 2023b; Kunduracı, 2023c) [İng.: *diegetic transposition* (Genette, 1997a)] olarak belirlenmektedir. Ana metnin son bölümünde Menekşe benlik inşasını gerçekleştirir; yaşamının istikametini kendi iradesine almayı önemli ölçüde başarır. Karakterin benlik ve kimlik inşası, alt metinlerin başkarakteri Aysel ve kardeşi Tezel ile bu bağlamda benzerlik sergilemektedir. Bununla birlikte, Aysel ve Tezel'in ana metinde belirli özellikleriyle Yıldız Özüsert, Belgin Gerçekler, Yasemin Sezgili adlı figürlerin temsil ettiği kimlikler ekseninde de işlendiği anlaşılmaktadır. Bu nedenle karakterlerin dönüşümü Genette tarafından tespit edilen öyküsel dönüşüm ile uyumlu görünmektedir. Zamansal ve uzamsal dönüşümlerle birlikte figürasyonda gerçekleştirilen değişiklikler, bu temele bağlı olarak öyküsel dönüşümler içerisinde değerlendirilmektedir.

Ana metnin başkarakteri Menekşe, uğradığı saldırı sonucu ağabeyleri tarafından polis karakolundan alındığı sırada, ailesine bir zarar gelmesini engelleme niyetiyle görevlilerin yönlendirmeleriyle birtakım evraka parmak basar. Böylece, cinsiyeti ve kimliği nedeniyle özlük haklarından mahrum bırakılır. Mağduru olduğu şiddet ve istismarın devamında, kendisine hukuki, psikolojik, sosyal, vb. bakımlardan destekte bulunan Oğuz Gerçekler, Erdem Sezgili, abisi Cenk gibi eril özneler tarafından arzu nesnesi olarak algılanmaya ve sosyo-kültürel konumunun yanı sıra cinsiyetinden ötürü şiddetle doğrudan doğruya karşı karşıya kalmaya da bilhassa psikolojik istismardan etkilenmeye devam etmektedir. Yaşadıkları sebebiyle babasının duygusal varlığından da mahrum kalan Menekşe, yalnızca kendisini kaçırıp ona zarar veren saldırganlar tarafından değil, neredeyse etrafındaki tüm eril özneler tarafından kadın kimliği doğrultusunda kuşatılmaktadır. Evlilik kararını alacağı Haydar ve dayısı Yusuf Çınar, destekleyici tutum davranışlarıyla diğer eril figürlerden farklıdır. Yusuf Dayı'nın bedensel kısıtlılık durumu, karakteristiğiyle ilintili görünmektedir. Eril zihnin ve özneliğin, benzer durumda kadın kimliği ve kadın bedeni karşısında bir tedirginlik ya da tehdiye yol açmıyor oluşu; dayı figürünün kurmaca biyografik deneyimleriyle desteklenerek işlenmektedir. Tüm olaylar ve kişiler arasında Menekşe, alt metinlerin başkarakteri Aysel gibi *yaralı fakat ayakta* (Atasü, 2015, s. 18), yaşamını kendi tasarrufu doğrultusunda inşa eden bir genç kadın olarak temsil edilmektedir. Şiddetin mağduru ve düşün gecesinin aslı figürü olarak alt metinlerde işlenen dişil kimliklerin tutum ve tecrübelerini kendi yaşamında birleştirmektedir.

Bir Başka Düşün Gecesi'nde (2021) Menekşe, sevdiği ve kendi iradesiyle evliliğe karar verdiği erkekle evlenir. Bu örüntü ana metinde feminist kuramın *kadınların erkeklerle girdikleri duygusal ilişkilerin kendi rızalarıyla kurulmasının sağlanması; evlilik kurumunun kadınların eril iktidar nedeniyle kendilerine yabancılaşmalarını engelleyecek bir kurum biçimini alması* (Irigaray, 2006, s. 92) ilkeleriyle uyumludur. Dişil özne, çağdaş feminist kuram tarafından kadınların kendilerini *bedenlerinden sıyrılmış teşekküller değil konumlanmış varlıklar* ve dişil özneler olarak ortaya koymasına yönelik ihtiyacı temsil eden (Braidotti, 2017, s. 172) bir kavram olarak tanımlanır. Atasü tarafından, feminist bakış açısı sezilenen alt metinden pek çok yönüyle feminist temsili önceleyen bir ana metin oluşturulması, dişil özneliğin ya da dişil kimliğin kurmaca metin aracılığıyla çağdaş yazın düzleminde temsilini sağlamaktadır. Bedensel bütünlüğünün iradî oluşu ilkesi ihlal edilmiş olan

Menekşe, benlik/kimlik inşasının başlangıcında iyimser ilk gençlik yıllarında tecrübe ettikleriyle dişil kimliğinin özerk inşasını gerçekleştirmiş olur.

Erendiz Atasü romanı *Bir Başka Düşün Gecesi* (2021), örüntü ve figürasyon bakımından incelendiğinde *Bir Düşün Gecesi* (1979) başta olmak üzere, Adalet Ağaoğlu roman serisi *Dar Zamanlar* ile öykünme eksenli yenidenyazım ve göndergesellik ilişkisi içerisinde bulunduğu anlaşılmaktadır. Aralarındaki söyleşim ana metnin adlandırılmasında alt metinlerden birine doğrudan gerçekleştirilen göndergeleştirim yoluyla belirgin kılınmaktadır. Ana metin ve alt metinler muhteva bakımından ele alındıklarında, dişil kimliğin, kadın bedeninin ve aydın-entelektüel kadın karakterin nehir roman düzleminde ele alındığı *Dar Zamanlar*'ın bilhassa başkarakterler ekseninde kadınca söylemin geliştirilmesine zemin oluşturduğu ve bu roman dizisiyle dişil özneliğin, kadın bedeninin ve kadınca söylemin yazınsal ifadede özgürleştirildiği ifade edilebilir. Ana metin *Bir Başka Düşün Gecesi* (2021), kadın kimliğinin birey olmanın başlangıcından itibaren çevresel ve toplumsal muhitlerde varoluş ve inş mücadelesini konu alan ve bilhassa Aysel Dereli ekseninde arketipik figürler ortaya koymuş alt metinlerle benzer kimlik temsiline yönelmekten çok maskülen şiddetin farklı kültürel ve sosyal habitatlarda bulunan bireyler aracılığıyla kadın kimliğinin, kadın bedeninin, biyolojik-fizyolojik dişiliğin konu ve problemleri ekseninde ele elmaya yönelir. Ana metinde yer alan kadın figürlerin her birinin müstakil olarak ve bir arada, alt metinlerde yer alan ve aralarında kan bağı bulunan Aysel, Tezel, Aşen'in karakteristik özelliklerinin bir araya getirip çoklu biçimde figürasyona getirilmesiyle işlendiğinin ifadesi olanaklı görünmektedir. Roman okuru, *Bir Düşün Gecesi* (1979) ve *Dar Zamanlar*'da yenilikçi ve idealize edilmeye elverişli kadın figürlerle karşılaşırken; ana metin *Bir Başka Düşün Gecesi*'nde (2021) çoğunlukla eril bakış açısı tarafından maskülen öznelerin arzu nesnelere ve dolayımı biçimde eril hâkimiyetin mağduru dişil öznelere getirilen, aynı zamanda birbirlerinin de psikolojik/sosyal uzaklık ya da baskı içerebilen erk ve yetkelerinden etkilenen kadın figürlerle karşı karşıya gelmektedir. Alt metinlere ait örüntünün, figürasyonun, uzamın ve zamanın ana metinde önemli ölçüde değiştirilmesi, yenidenyazım düzleminde Genette (1997a) tarafından öyküsel dönüşüm (İng. *diegetic transposition*) olarak tespit edilen; metnin izleğinin ve iletisinin dönüştürülmesi eksenindeki, örgesel dönüşüm (İng. *transmotivation*); uzamın, figürlerin ve eylemlerinin/tutumlarının dönüştürülmesi eksenindeki değersel dönüşüm (İng. *transvolarisation*) ve edimsel (pragmatik) dönüşüm (İng.: *pragmatic diegesis*) biçimlerini (Kunduracı, 2023b) içeren anlamsal ve biçimsel dönüşümleri ortaya koymaktadır.

Yirminci yüzyılın sonları için, dönemde yazıyı kullanmanın *yeni bir kültür çağının, cinsiyet farklılığı çağının oluşturulması girişimi olarak* (Irigaray, 2006, s. 54) yorumlanabileceğini öne süren feminist kuramcı Irigaray gibi, feminist yazar ve eleştirmen Atasü'nün de dişil kimliğin yazınsal ifade biçimleri ve temsilleriyle cinsiyet farklılığı çağında kadın kimliğinin, kadın bedeninin, kadınca söylemin özerk varlık imkân ve alanlarını işaretlemeye hizmet ettiğinin ifadesi olanaklı görünmektedir. *Bir Başka Düşün Gecesi* (2021), *Bir Düşün Gecesi* (1979) ile başlığın alıntı ve anıştırma yoluyla göndergeleştirilmesi dışında iki romanda da birer evlilik töreninin örüntüye dâhil edilmesi; idealist figür Aysel Dereli'nin ve ana metinde ona özdeş olduğu anlaşılan Yıldız Özüsert'in anlatıya konu düşün törenlerine katılmamaları; Yasemin-Tezel eksenindeki hedonist mizacın tevarüsü; Menekşe'nin Tezel Dereli'de görülenden farklı olmakla birlikte sergilediği apatik edimler; kadın figürlerin birbirine yönelik ötekilik algısına yol açan istemli-istemli tutumları doğrultusunda ortaklık/özdeşlik sergilemektedir. Bu görünüm, *Bir Başka Düşün Gecesi*'nin (2021) *Bir Düşün Gecesi* (1979) ile sınırlı biçimde söyleşim içerdiği; bununla birlikte karakter inşası ve hikâyenin geliştirilmesi doğrultusunda *Ölmeye Yatmak* (1973) başta olmak üzere *Dar Zamanlar*'ı meydana getiren anlatıların bir arada yenidenyazım ve göndergeleştirim biçimlerindeki söyleşim örüntüsüne zemin oluşturduğu anlaşılmaktadır. Bu temele

bağlı olarak *Bir Başka Düşün Gecesi* (2021), *Dar Zamanlar*'ın öykünmeye dayalı bir yenidenyazımı olarak değerlendirilmektedir.

Sonuç

Adalet Ağaoğlu, roman, hikâye ve oyun yazarı olarak, genellikle temsil ettikleri uzamın ya da zamanın panoramik görünümünü kurmaca düzlemde sergileyen metinlerin üreticisi olmuştur. Metinlerindeki kurmaca karakterler, çoğunlukla iyi eğitilmiş ve aydın figürlerden oluşmaktadır. Kimlik ve kendilik konusunun işlendiği metinlerde yazar, entelektüel dişil kimliğin ve ifade biçimlerinin olanaklarını genişletmeye yönelmiştir. Modernist anlatım teknikleri ve izlekleriyle, bilhassa dişil kimliğin ve kadın problemlerinin çağdaş yazında temsili bakımından yenilikçi bir yazar olarak görünürlük sergilemektedir. *Ölmeye Yatmak* (1973), *Bir Düşün Gecesi* (1979) ve *Hayır...* (1987) romanları, metinlerde temsil edilen figürasyon, hikâye edilen örüntüler ve üç romanın bir arada yayımından meydana gelen bir nehir anlatıyı meydana getirmeleri temelinde özgün bir üslubu temsil etmektedir. Kadın konusunu ve kadın kimliğini felsefi bir izleksel çerçevede özgün kurmaca figürler etrafında ve ironi, oyunluluk, metinlerarası söyleşim gibi yenilikçi yöntemlerle işlemiş olan Ağaoğlu, romanlarında yer verdiği kurmaca dişil özneler aracılığıyla feminist açılım ve söylemlerin yazınsal ifade olanaklarını genişletmeye yönelmiştir.

Romanlarında kadın kimliğine dair konu ve problemleri işlemeye yönelen feminist yazar Erendiz Atasü, Adalet Ağaoğlu romanlarında aydın ve entelektüel figürler olarak yer alan kurmaca dişil özneleri, kadın problemi, dişil kimliğin eril ve ataerkil düzen içerisinde karşılaştığı olumsuzluklar ve kadının/dişil kimliğin kendini temsil olanakları bakımından kendi kurmaca metinlerinde özgül kurmaca karakterler aracılığıyla işlemeye devam etmiştir. *Bir Başka Düşün Gecesi* (2021) adlı romanını Adalet Ağaoğlu metinlerinden meydana gelen *Dar Zamanlar*'ın yenidenyazımı ve *Bir Düşün Gecesi*'nin (1979) göndergeleştirimi doğrultusunda metinsel aşkınlık ilişkilerine yönelerek meydana getiren yazar, kadın beden ve kimliğinin sömürülmesi ve istismarıyla çarpıcı bir örüntüye dayanan ana metinde dişil kimliğin/kadın kimliğinin dişil özne tarafından inşa ve temsil edilmesi bağlamında feminist ilkelerin başkarakter Menekşe etrafında değerlendirildiği kurmaca temsil zemini elde etmiştir. Biyolojik cinsiyeti ve kadın kimliği nedeniyle ayrımcılığa, şiddete, istismara maruz kalan kadınların varoluş ve hayatta kalış serüveninin işlendiği *Bir Başka Düşün Gecesi*'nde (2021) farklı dişil kimliklerin şiddetin çeşitli biçimlerine bir şekilde maruz kalışı, kadınlar arasında dayanışma ve desteğin kimi zaman yeterli olmayışı ve eril hâkimiyetin/hâkimiyet arzusunun sezdirildiği kurmaca düzlemde figürlerin birbirleri arasında zaman zaman yaklaştıkları öteki öznellik tecrübeleri ekseninde işlenmektedir.

Yenidenyazım bağlamında dişil kimlik temsili ve feminist açılımlar bakımından benzerlik ve ortaklıklar sergileyen ana metinle alt metinler, izleksel bağlamda birbirinden ayrılmaktadır. Ağaoğlu metinlerinde kimlik izleği dişil kimliğin temsili ve dişil söylemin geliştirilmesi doğrultusunda birey-toplum düzleminde işlenirken, Atasü romanında dişil kimlik inşasının ve temsilinin yanı sıra bilhassa bu kimliğin karşılaştığı, maruz kaldığı olumsuzluklar vurgulanmaktadır. *Dar Zamanlar*'da yerleşik toplumsal cinsiyet kategorilerinden kopuş ekseninde farklı bireysel nitelikler taşıyan bağımsız kadın figürlerin idealize edildiği tespit edilebilirken, *Bir Başka Düşün Gecesi*'nde (2021) kadın sorunları, yaşamının istikametini kendi iradesiyle oluşturmaya yönelen istismar ve şiddet mağduru Menekşe ekseninde, umut ve dirayetle oluşturulmuş bir gelecek tasavvuru iletisiyle verilmektedir. Alt metnin ana metinde yenidenyazımı örüntü ve figürasyon bakımından kimi dönüşümler içermektedir. Bununla birlikte Adalet Ağaoğlu ve roman dizisi *Dar Zamanlar*'a yönelik öykünmeye dayalı bir türev ilişkisi doğrultusunda söyleşim oluşturulan gönderge ve alt metinler, ana metnin bilhassa "*Bir Başka Düşün*

Gecesi” olarak adlandırılmasıyla metinle karşılařtıġı andan itibaren okura sezdirilerek ana metnin bu metinlere yaslandırılan bir okuma anlaşmasını taahhüt etmesi saġlanmışır.

Erendiz Atasü'nün yazın tarihinden metinlerine yerleřtirdiġi figürler, çoġunlukla kimlik ve örüntü bakımından takdir ettiġi, yer yer öykündüğü eserler içerisinden seçilmektedir. Bu durum, Atasü tarafından başvuru metinsel aşkınlık ilişkilerinin kadın karakterlerin hâkim olduğu gönderge ve alt metinlerin izlekleri ve iletileriyle ilgili olduğunu düşündürmektedir. *Bir Başka Dügün Gecesi* (2021) romanı temelinde, öykünmeye dayalı türev ilişkisi ekseninde ana metinsellik ve metinlerarası görünüm sergileyen söyleşimselliġin, Atasü estetiğinde kanonik metinlerin figürlerinin ve iletilerinin çağdaş yazında yeni kurmaca figürler aracılıġıyla farklı baġlantılara aktarılma amacına yönelik bir metodolojiyi temsil ettiġinin ifadesi olanaklı görünmektedir.

Kaynakça

- Aġaoġlu, A. (2020), *Dar Zamanlar*, İstanbul: Everest Yayınları. 1. Baskı 2018, 3. Baskı.
- Akdemir, G. (2008), Erendiz Atasü ile “İncir Aġacının Ölümü” ... “Tadını çıkara çıkara yazdım”, Cumhuriyet Kitap, S. 958. 26 Haziran 2008. s. 4-5.
- Aktulum, K. (2000), *Metinlerarası İlişkiler*, Ankara: Öteki Yayınları. 1. Baskı 1999, 2. Baskı.
- Aktulum, K. (2011), *Metinlerarasılık/Göstergelerarasılık*, Ankara: Kanguru Yayınları. 1. Baskı.
- Atasü, E. (2015), “Gövdesizliġe ‘Hayır’”, *Benim Yazarlarım* (Haz.: Sırma Köksal), İstanbul: Can Yayınları. 13-23.
- Atasü, E. (2022), *Bir Başka Dügün Gecesi*, İstanbul: Can Yayınları. 1. Baskı 2021, 2. Baskı.
- Bakhtin, M. (1981), *The Dialogic Imagination: Four Essays* (Ed.: Michael Holquist; Trans.: Caryl Emerson-Michael Holquist), Austin, Texas: University of Texas Press. 1. Baskı.
- Braidotti, R. (2017), *Göçebe Özneler: Çaġdař Feminist Kuramda Bedenleşme ve Cinsiyet Farklılıġı* (Çev.: Öznur Karakaş), İstanbul: Kolektif Kitap. (Orijinal çalışma basım tarihi 2011). 1. Baskı.
- Cebeci, O. (2008), *Komik Edebi Türler: Parodi, Satir, İroni*, İstanbul: İthaki Yayınları. 1. Baskı.
- Cevizci, A. (1999), *Paradigma Felsefe Sözlüğü*, İstanbul: Paradigma Yayınları. 1. Baskı 1996, 3. Baskı.
- Cevizci, A. (2019), *Felsefe Tarihi*, İstanbul: Say Yayınları. 1. Baskı 2009, 9. Baskı.
- Enginün, İ. (2015), *Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı*, İstanbul: Dergâh Yayınları. 1. Baskı 2001, 16. Baskı.
- Genette, G. (1997a), *Palimpsests: Literature in the Second Degree* (Trans.: Channa Newman, Claude Doubinsky), USA: University of Nebraska Press. (Orijinal çalışma basım tarihi 1982). 1. Baskı.
- Genette, G. (1997b), *Paratexts: Thresholds of Interpretation* (Trans.: Jane E Lewin, Foreword.: Richard Macksey). New York: Cambridge University Press. (Orijinal çalışma basım tarihi 1987). 1. Baskı.
- Irigaray, L. (2006), *Ben Sen Biz: Farklılık Kültürüne Doġru* (Çev.: Sabri Büyükdüvenci, Nülgün Tural). Ankara: İmge Kitabevi. (Orijinal çalışma basım tarihi 1990). 1. Baskı.
- Kunduracı, G. (2019), *Metnin ötesinde, metinler arasında dolaşım: Orhan Pamuk'un romanlarında metinsel-aşkınlık görünümleri*. (Yayımlanmamış doktora tezi). Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.
- Kunduracı, G. (2023a), Poetik Yenidenyazım: “Karanfil” Şiirleri Ekseninde Ahmet Hâşim ve Orhan Veli Poetikalarında Metinsel Aşkınlık İlişkilerinin İşlevleri. *Journal of Turkology*, 33(1), 147-160. <https://doi.org/10.26650/iuturkiyat.1122694>
- Kunduracı, G. (2023b), Türlerarası Yenidenyazım: “Geçmiş Zaman Elbiseleri” Temelinde Söyleşim ve Ana Metinsellik. *HUMANITAS – Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(22), 283-306. <https://doi.org/10.20304/humanitas.1245250>

Kunduracı, G. (2023c). Tragedyanın Yenidenyazımı: "Kral Lear", "Bay Lear". *Dilbilim ve Karşılaştırmalı Edebiyat - Karşılaştırmalı Edebiyat* - (Ed.: Ahmet Kırkan, Yunus Cengiz). Mardin: Mardin Artuklu Üniversitesi Yayınları. 283-295.